

วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร

MUT Journal of Business Administration

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566)

Volume 20 Number 2 (July – December 2023)

การปรับใช้นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจและความสามารถทางดิจิทัลเพื่อ เพิ่มโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง

Deployment of Business Model Innovation and Digital Capability to Enhance Business Opportunities for Elderly Informal Workers in Ang Thong Province

Received: June 8, 2023

Revised: October 20, 2023

Accepted: November 1, 2023

สุดารัตน์ เกลี้ยงสอาด Sudarat Kliangsa-Art^{1*}, ชาญชัย เมธาวิรุฬห์ Chanchai Meathawiroon²

¹ Ph.D., อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

² Ph.D., อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

¹ Ph.d., Lecture, Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University,
Phranakhon Si Ayutthaya, Thailand

² Ph.d., Lecture, Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University,
Phranakhon Si Ayutthaya, Thailand

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจและความสามารถทางดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง (2) วิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจและความสามารถทางดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง และ (3) ทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย และเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัด

* E-mail address: ksudarat@aru.ac.th

อ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 360 ตัวอย่าง และเก็บข้อมูลด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และวิเคราะห์ผลด้วยสถิติแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยค่าสถิติ CMIN/df เท่ากับ 4.16 CFI NFI RFI และ TLI มีค่าเท่ากับ 0.96 0.95 0.93 และ 0.95 ตามลำดับ ค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.09 โดยความสามารถทางดิจิทัล มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และความสามารถทางการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญ โดยองค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถทางดิจิทัล และนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และ คือ ความสามารถในการค้นหาโอกาสใหม่ ๆ ทางดิจิทัล และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าทางธุรกิจ ตามลำดับ ซึ่งรูปแบบแผนธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า มุ่งที่การพัฒนาแนวทางใหม่ในการสร้างรายได้ต่อธุรกิจ และมุ่งที่การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า เป็นต้น

ดังนั้นกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถทางดิจิทัล เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ช่วยก่อให้เกิดนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และสามารถนำไปสู่ความสามารถทางการแข่งขันที่ดีขึ้นได้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในการดำเนินงานต่อไป

คำสำคัญ: นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ความสามารถทางดิจิทัล ความสามารถทางการแข่งขัน แรงงานนอกระบบสูงอายุ

ABSTRACT

The aims of this research were to: (1) study the elements of business model innovation and digital capability in order to improve business opportunities for elderly informal workers in Ang Thong province, (2) analyze the effects of business model innovation and digital capability on the expansion of business opportunities of elderly informal workers in Ang Thong province, and (3) evaluate the model's congruence with the empirical data. This research implemented a quantitative research methodology using the questionnaire as a research instrument and collecting data from elderly informal workers, who participated in the community enterprise groups in Ang Thong province. A total of 360 samples were incorporated in the research. The data collection was conducted using a purposive sampling technique. The acquired data were subsequently analyzed using statistical structural models to examine the findings.

The findings of the study indicated that the model aligned with the observed data, as revealed by the statistical values of CMIN/df = 4.16, CFI = 0.96, NFI = 0.95, RFI = 0.93, TLI =

สุดารัตน์ เกลี้ยงสอาด ชานูชัย เมธาวีรุพห์

0.95, and RMSEA = 0.09. The digital capability had a significant impact on the business model innovation and competitiveness. The key components of business model innovation and digital capability were the ability to identify new opportunities digitally and the development of strong relationships with business partners, respectively. To create a business model appropriate for elderly informal workers in Ang Thong province, it is necessary to focus on fostering positive relationships with business partners, developing new methods for generating business income, and fostering positive relationships with client, etc.

Therefore, elderly informal workers who participate in community enterprise groups in Ang Thong province should pay close attention to the digital capability development because it is a factor that contributes to the essentials of business model innovation and can lead to improved competitiveness. This will enhance the business opportunities for the informal working group in Ang Thong province, leading to stability and sustainability in operation.

Keywords: Business Model Innovation, Digital Capability, Competitiveness, Elderly Informal Workers

บทนำ

ใน พ.ศ. 2563 พบว่ามีจำนวนแรงงานในประเทศไทยทั้งสิ้น 37.9 ล้านคน ซึ่งในจำนวนดังกล่าวนี้แบ่งออกเป็นจำนวนแรงงานนอกระบบหรือผู้ทำงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานจำนวน 20.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 53.8 และเป็นแรงงานในระบบจำนวน 17.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 46.2 ซึ่งในจำนวนแรงงานนอกระบบดังกล่าวนี้ หากวิเคราะห์ห้วงเวลาถึงช่วงอายุยังพบว่าแรงงานนอกระบบจำนวน 4.2 ล้านคนที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป สิ่งดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของแรงงานในประเทศไทย อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่กลุ่มคนจำนวนหนึ่งยังต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองในวัยเกษียณ หรืออาจเรียกได้ว่า “แรงงานสูงอายุนอกระบบ” ดังนั้นความจำเป็นในเรื่องขององค์ความรู้เพื่อใช้ประกอบการดำเนินชีวิตทั้งในมุมมองของการใช้ชีวิต และการสร้างรายได้ จึงเป็นสิ่งที่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานสูงอายุนอกระบบเหล่านี้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้กระจายตัวอยู่ในหลากหลายภูมิภาคของประเทศไทย

สภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่จังหวัดอ่างทองในปีพ.ศ. 2563 ที่ผ่านมาเป็นพื้นที่ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 29,496 ล้านบาท และสถานการณ์ด้านแรงงานในพื้นที่จังหวัดอ่างทองในปัจจุบันพบว่า มีผู้คนที่อยู่ในวัยทำงานทั้งสิ้น 139,224 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 53.46 ของจำนวนประชากรทั้งหมดของจังหวัด ซึ่งในจำนวนคนที่อยู่ในวัยแรงงานดังกล่าวมีแรงงานนอกระบบจำนวน 67,380 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปสูงที่สุดจำนวน 17,590 หรือคิด

เป็นร้อยละ 26.11 สิ่งดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถช่วยพัฒนา และยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานสูงอายุนอกระบบในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่มีพันธกิจในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และพื้นที่จังหวัดอ่างทองถือเป็นพื้นที่หนึ่งในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยที่สามารถบูรณาการและนำองค์ความรู้ทางวิชาการที่มีของมหาวิทยาลัยสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยรับผิดชอบให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนแนวทางหนึ่งคือ การสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการสร้างรายได้คือการดำเนินธุรกิจอย่างมีแบบแผน และปรับตัวเข้ากับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเหล่านั้นมาเป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนธุรกิจของตนเอง

เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้เพื่อขับเคลื่อนธุรกิจคือ เทคโนโลยีดิจิทัล การที่ผู้ประกอบการหรือแรงงานจะสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ จำเป็นจะต้องมีความสามารถทางดิจิทัล (Digital capability: DC) ซึ่งหากผู้ประกอบการมีความสามารถทางดิจิทัลที่ดีสามารถเป็นปัจจัยหนึ่งช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจให้เกิดขึ้นได้ และยังสามารถสร้างความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness: COM) ให้เกิดขึ้นแก่ธุรกิจได้ อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจคือ การดำเนินธุรกิจอย่างมีแบบแผนที่เป็นที่นิยมคือ การประยุกต์ใช้แผนธุรกิจเข้ากับการดำเนินงานต่าง ๆ ของผู้ประกอบการ งานศึกษาส่วนใหญ่มักจะมุ่งศึกษาเฉพาะการพัฒนาแผนธุรกิจที่มีประสิทธิภาพต่อธุรกิจ ซึ่งในยุคปัจจุบันการเขียนแผนธุรกิจให้เกิดความแตกต่างสามารถนำนวัตกรรมที่มีอยู่มาประยุกต์เข้ากับการเขียนแผนธุรกิจแบบดั้งเดิม อาจเรียกว่าเป็นนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ (Business model innovation: BMI) ซึ่งสามารถเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการได้ (Bashir and Verma, 2018) โดยในปัจจุบันยังมีงานวิจัยเชิงสำรวจที่บูรณาการองค์ความรู้ที่สำคัญประกอบด้วย ความสามารถทางดิจิทัล นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และความสามารถในการแข่งขันจำนวนไม่มากนัก จึงก่อให้เกิดคำถามของการวิจัยในครั้งนี้อย่างมีความสามารถทางดิจิทัล และนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจสามารถเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความสามารถในการแข่งขันให้เกิดขึ้นแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุได้หรือไม่ โดยการได้มาซึ่งผลลัพธ์ของการวิจัยในครั้งนี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่สำคัญได้แก่ มุมมองฐานทรัพยากร (Resource base view) และความสามารถแบบพลวัต (Dynamic capability) โดยคณะผู้วิจัยคาดหวังว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้อาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่แรงงานนอกระบบสูงอายุ ที่กระจายตัวอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของแรงงานนอกระบบสูงอายุที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีจำนวนสูงถึงร้อยละ 26.11 ของจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมด โดยแผนงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ คือ องค์ความรู้ทางการบริหารธุรกิจ นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และมีพื้นที่จังหวัดอ่างทองเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบ และสำนักงานแรงงานจังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลระบบแรงงานในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง เป็นต้น โดยคณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่จังหวัดอ่างทองตามแผน

สุตารัตน์ เกลี้ยงสอาด ชาญชัย เมธาวีรุฬห์

ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้นในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ดังนั้น โครงการวิจัยนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการในด้านการบูรณาการศาสตร์องค์ความรู้ที่แตกต่างกัน โดยปรับใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทฤษฎีไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม และประโยชน์เชิงชุมชนและสังคมด้านการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นแก่แรงงานนอกระบบสูงอายุในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง และสามารถใช้เป็นแนวทางให้พื้นที่ต่าง ๆ ที่มีกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่จังหวัดอ่างทองให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่มากขึ้นได้ และประโยชน์เชิงนโยบายในการดูแลแรงงานนอกระบบสูงอายุในเรื่องของการพัฒนาองค์ความรู้ที่สำคัญแก่การสร้างรายได้อย่างยั่งยืน ที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในประเทศไทยต่อไป

คำถามนำวิจัย

ความสามารถทางดิจิทัล สามารถเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุอย่างไร ที่ส่งผลต่อการพัฒนานวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และความสามารถทางการแข่งขัน เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และความสามารถทางดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และความสามารถทางดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประโยชน์ของการวิจัย

1. กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง หรือต่างพื้นที่ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการออกแบบแผนธุรกิจที่มีนวัตกรรม และส่งเสริมความสามารถทางดิจิทัล ของสมาชิกในกลุ่มได้อย่างเหมาะสม
2. กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ สามารถเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของตนเองได้อย่างมีทิศทาง โดยอาศัยนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และความสามารถทางดิจิทัล เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินงาน ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ

หากกล่าวถึงรูปแบบแผนธุรกิจในยุคสมัยใหม่ มักมีการออกแบบและประยุกต์รูปแบบแผนธุรกิจ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ในแผนธุรกิจผ่านการทดลองและสร้างต้นแบบของแผนธุรกิจตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนธุรกิจ (Wrigley *et al.*, 2016) ซึ่งรูปแบบแผนธุรกิจและนวัตกรรมเป็นสิ่งที่ถูกพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้เกิดเครื่องมือและวิธีการดำเนินงาน เรียกว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ (Teece, 2010) นิยามของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจมีนักวิชาการเสนอไว้หลากหลาย อาทิเช่น Salomon *et al.* (2018) เสนอว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจเปรียบเสมือนวิถีทางใหม่ที่จะช่วยสร้างและรักษาคุณค่าที่ดีผ่านการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของรูปแบบแผนธุรกิจที่เคยปฏิบัติ หรือ Rantala *et al.* (2018) กล่าวว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจคือ การที่ธุรกิจบูรณาการแนวคิดในการสร้างและส่งมอบคุณค่าสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และรักษาคุณค่าที่ดีเหล่านั้นไว้ ซึ่งเป็นการนำรูปแบบแผนธุรกิจใหม่มาเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของธุรกิจ Foss and Saebi (2017) กล่าวว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจคือ การออกแบบ ความแปลกใหม่ และการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบที่สำคัญในแผนธุรกิจของบริษัท และเชื่อมต่อองค์ประกอบเหล่านี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่บริษัทกำหนด นอกจากนี้ Robertson (2017) ยังเสนอว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจไม่ใช่เป็นสิ่งที่มุ่งหวังเพียงแต่การส่งมอบคุณค่าที่ดีแก่ลูกค้ามากขึ้น แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจที่ต้องได้รับการออกแบบหรือปรับปรุงเพื่อที่จะส่งมอบคุณค่าที่ดีนี้ให้แก่ลูกค้าได้ โดยนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจประกอบไปด้วยเอกลักษณ์ที่สำคัญ 2 ประการได้แก่ (1) เป็นการออกแบบแผนธุรกิจรูปแบบใหม่ที่องค์กรไม่เคยมีมาก่อน หรือ (2) เป็นการปรับปรุงองค์ประกอบบางส่วนในแผนธุรกิจเดิมขององค์กร ซึ่งจากคำนิยามของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจคือ แนวทางการดำเนินงานรูปแบบใหม่ที่องค์กรกำหนดขึ้นในแผนธุรกิจ เพื่อใช้สร้างและรักษาคุณค่าที่องค์กรส่งมอบแก่ลูกค้า โดยอาจเป็นการออกแบบแผนธุรกิจใหม่อย่างที่องค์กรไม่เคยดำเนินการมาก่อน หรือเป็นเพียงการปรับปรุงองค์ประกอบบางส่วนในแผนธุรกิจเดิมให้เกิดความแปลกใหม่มากขึ้น

นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่องค์กรใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นเท่านั้น (Karimi and Walter, 2016) หากแต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำองค์การไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และผลการดำเนินงานขององค์กรที่ดียิ่งขึ้น (Martins *et al.*, 2015) รูปแบบแผนธุรกิจหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานธุรกิจที่สำคัญคือ รูปแบบแผนธุรกิจแคนวาส ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ กิจกรรมหลัก (key activities) พันธมิตรหลัก (key partner) ต้นทุน (cost structure) ทรัพยากรหลัก (key resources) คุณค่า (value proposition) ความสัมพันธ์ (customer relationships) ลูกค้า (customer segments) ช่องทาง (channels) และรายได้ (revenue streams) โดย Pedersen *et al.* (2018) เสนอว่า นวัตกรรมรูปแบบ

แผนธุรกิจควรพิจารณาให้ครอบคลุมองค์ประกอบของการดำเนินธุรกิจมากกว่าการที่จะระบุเฉพาะเจาะจงเพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ดังนั้นจะควรพัฒนานวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจจากความสามารถที่องค์กรที่อยู่ เพื่อสร้างโอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจ การนำรูปแบบแผนธุรกิจแนวมาพัฒนาเพิ่มเติมให้เกิดเป็นนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจจึงเป็นสิ่งที่องค์กรควรให้ความสำคัญ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางดิจิทัล

ความสามารถ (Capability) เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม (Renko *et al.*, 2009) ซึ่ง Zahra *et al.* (2006) เสนอว่า ความสามารถประกอบไปด้วยสมรรถนะและทรัพยากรที่ช่วยให้องค์กรสามารถแก้ปัญหา หรือประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรคาดหวัง ซึ่งจากรากฐานทางทฤษฎีมุมมองพื้นฐานทรัพยากร (Resource-Based View: RBV) ซึ่งให้ความสำคัญต่อทรัพยากรที่องค์กรมี ซึ่งจะต้องเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า หายาก ไม่สามารถเลียนแบบได้ และไม่สามารถทดแทนได้ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความสามารถทางการแข่งขันต่อองค์กร จากทฤษฎีมุมมองพื้นฐานทรัพยากรได้ถูกพัฒนาไปสู่ทฤษฎีความสามารถแบบพลวัต (Dynamic Capability) ซึ่ง Teece *et al.* (1997) นิยาม พลวัตเปรียบเสมือนสิ่งที่ช่วยก่อให้เกิดสมรรถนะใหม่ที่ช่วยบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และความสามารถคือ สิ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม บุคลากร และให้กำเนิดแนวทางใหม่ๆ ภายในและภายนอกองค์กรที่รวมถึงทักษะ ทรัพยากร และรูปแบบการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นความสามารถแบบพลวัตจึงเป็นสิ่งที่มุ่งในการปรับตัวต่อภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ (Schilke *et al.*, 2017) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วความสามารถแบบพลวัตถือว่าเป็นปัจจัยที่ช่วยกำกับและติดตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อสร้างโอกาสใหม่ทางธุรกิจอยู่เสมอ (Karman and Savaneviciene, 2020) นอกจากนี้ Teece and Pisano (1994) ยังแสดงให้เห็นความสำคัญของความสามารถแบบพลวัตว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนขององค์กร ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในบริบทของการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบันความสำคัญของดิจิทัลเข้ามามีบทบาทอย่างมากในแต่ละธุรกิจ ดังนั้นความสามารถทางดิจิทัล (Digital Capability) จึงสามารถเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยยกระดับความสามารถทางการแข่งขันให้แก่ภาคธุรกิจได้ โดยความสามารถทางดิจิทัลสามารถเปรียบเสมือนทักษะ และความชำนาญขององค์กรในการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาสินค้าหรือบริการรูปแบบใหม่ให้เกิดขึ้น (Khin and Ho, 2019) ซึ่งการเปลี่ยนผ่านดิจิทัลขององค์กรที่ประสบความสำเร็จ องค์กรจำเป็นต้องความสามารถในหลากหลายมิติขึ้นอยู่กับการดำเนินงานในแต่ละภาคส่วนขององค์กร โดย Levallet and Chan (2018) กล่าวว่า สองปัจจัยที่สำคัญของความสามารถทางดิจิทัลคือ การพัฒนาความสามารถในการจัดการสารสนเทศ และความยืดหยุ่นของโครงสร้างด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้การศึกษาของ Westerman *et al.* (2012) เสนอว่า ความสามารถทางดิจิทัลเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้องค์กรสามารถเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพของลูกค้า กระบวนการดำเนินงาน และรูปแบบแผนธุรกิจได้ โดย Zhou and Wu (2010) เสนอการประเมินความสามารถทางดิจิทัลของภาคธุรกิจควร

ครอบคลุมถึง การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างโอกาสใหม่ในดิจิทัล การตอบสนองต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล และการพัฒนาสินค้า บริการ หรือกระบวนการดำเนินงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสามารถทางดิจิทัล คือ ความสามารถของธุรกิจในการดำเนินงานโดยประยุกต์ใช้ทรัพยากรทางดิจิทัล เพื่อยกระดับการดำเนินงานของธุรกิจ ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นได้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการแข่งขัน

ความสามารถทางการแข่งขันเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างโอกาสที่ดีให้เกิดขึ้นต่อการดำเนินธุรกิจได้ ซึ่งระดับความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรคือ ความสามารถขององค์กรในการออกแบบ การสร้างสินค้าหรือบริการที่ดีกว่าคู่แข่ง ซึ่งอาจเปรียบเทียบในมุมมองของราคา และคุณภาพ (Shafia *et al.*, 2016) นอกจากนี้ Balkyte and Tvaronaviciene (2010) ยังกล่าวว่า ความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนเปรียบเสมือนความเป็นไปได้ที่องค์กรจะสร้างสินค้าหรือบริการที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าทั้งในด้านคุณภาพ ราคา และระยะเวลา หรือ Zhang and London (2013) ที่เสนอว่า ความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนขององค์กรคือ การดำเนินงานและการปฏิบัติการต่าง ๆ ขององค์กรที่สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของตลาด และสามารถสร้างผลกำไรอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความสามารถและกระบวนการขององค์กรที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง Bozikova and Snircova (2016) ได้เสนอแนวทางที่แตกต่างในการประสบความสำเร็จระหว่างความสามารถทางการแข่งขัน และความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยกล่าวว่าองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการสร้างความสามารถทางการแข่งขัน องค์กรจะต้องให้ความสำคัญต่อต้นทุน ความสามารถในการทำกำไรระยะสั้น และภาวะผู้นำ แต่หากองค์กรต้องการสร้างความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้น องค์กรจะต้องให้ความสำคัญต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ การสร้างแรงบันดาลใจ มีการทำสัญญาระยะยาว สร้างพันธมิตรบริหารจัดการคุณภาพสินค้าหรือบริการอย่างยั่งยืน กำหนดกลยุทธ์ทางการแข่งขันที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่แสดงถึงความเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) การปรับตัวเข้าหาลูกค้า พัฒนาให้พนักงานเกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของพนักงาน คำนึงถึงการลงทุนในระยะยาวต่อแรงงาน สร้างนวัตกรรมสินค้าหรือบริการ ให้ความสำคัญต่อการจดสิทธิบัตร สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และมีการประเมินชีพพลายเออร์ ใช้วัตถุดิบและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลงทุนในกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น โดยการวัดความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรอาจประเมินได้จาก 3 แนวทาง ได้แก่ สินค้าหรือกระบวนการ และผลการดำเนินงาน ซึ่งตัวชี้วัดที่สำคัญของความสามารถทางการแข่งขันที่ถูกนำมาประเมินได้แก่ ต้นทุน (Chiesa *et al.*, 2009; Mehra, 1998) ส่วนแบ่งทางการตลาด ความพึงพอใจของลูกค้า (Hammer and Champy, 1993) คุณภาพสินค้าหรือบริการ (Chiesa *et al.*, 2009) และระยะเวลาในการนำเสนอสินค้าหรือบริการสู่ตลาด (Lidija and Robert, 2014) ซึ่งระดับของความสามารถทางการแข่งขันของแต่ละองค์กรขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัย อาทิเช่น การจัดการเชิงกลยุทธ์ ทรัพยากรมนุษย์ แนวทางการตลาดและเทคโนโลยี (Porter, 1998) โดยสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสามารถทางการ

แข่งขันของธุรกิจ เปรียบเสมือนความสามารถที่องค์กร สามารถแข่งขันได้กับคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกัน ผ่านการปรับใช้ทรัพยากรที่ตนเองมี เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจขององค์กรการสูงสุด

การพัฒนาสมมติฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางดิจิทัลมีอิทธิพลต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ งานวิจัยของ Khan *et al.* (2020) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำความสามารถ (Capability) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับความสามารถในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Organizational learning capability) ว่าเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ โดยเลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบธุรกิจขนาดกลางและเล็กในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) และวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของธุรกิจขนาดกลางและเล็กในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.374 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 งานวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านความสามารถขององค์กร สามารถเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจแก่องค์กรได้ หรืองานวิจัยของ Khin and Ho (2019) ที่ศึกษาความสามารถทางดิจิทัลในธุรกิจขนาดกลางและเล็กที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศมาเลเซีย พบว่า ความสามารถทางดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมดิจิทัลขององค์กร อีกทั้งความสามารถทางดิจิทัลยังเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์กรทั้งในรูปแบบตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงินผ่านนวัตกรรมดิจิทัลขององค์กรได้ สิ่งดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความสามารถทางดิจิทัลที่เพิ่มบทบาทต่อการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน จึงเป็นที่มาของสมมติฐานที่ 1 ของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

H₁: ความสามารถทางดิจิทัลมีอิทธิพลต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางดิจิทัลมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน การศึกษาของ Shafia *et al.* (2016) ที่ศึกษาการสร้างความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรด้วยความสามารถแบบพลวัต (Dynamic Capability) กับภาคธุรกิจในประเทศอิหร่าน ผลการศึกษาพบว่าความสามารถแบบพลวัตเป็นปัจจัยที่ช่วยก่อให้เกิดความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ความสามารถแบบพลวัตยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อความสามารถทางการแข่งขันขององค์กรผ่านความสามารถทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีอีกด้วย หรืองานวิจัยของ Karman and Savaneviciene (2020) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถแบบพลวัตขององค์กรเพื่อนำไปสู่ความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยเลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในประเทศลิทัวเนีย ลัตเวีย และเอสโตเนีย พบว่า ความสามารถแบบพลวัตขององค์กรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการสร้างความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของธุรกิจ ผ่านการดำเนินงานอย่างยั่งยืนขององค์กร หรืองานวิจัยของ Pundziene *et al.* (2021) ที่ศึกษาความสามารถแบบพลวัตที่

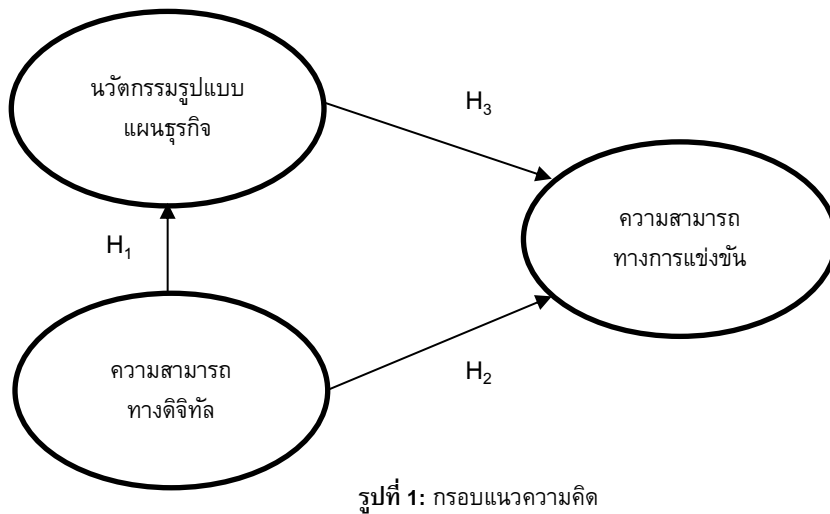
ช่วยให้เกิดความสามารถทางการแข่งขันขององค์กร โดยศึกษากับองค์กรที่ดำเนินธุรกิจเทคโนโลยีในประเทศลิทัวเนียจำนวน 465 บริษัท พบว่า ความสามารถแบบพลวัตเป็นปัจจัยที่มีผลทางอ้อมต่อความสามารถทางการแข่งขันของบริษัทในด้านยอดขาย และการสร้างสินค้าหรือบริการใหม่ต่อลูกค้า ผ่านความสามารถทางนวัตกรรมของบริษัท จึงเป็นที่มาของสมมติฐานที่ 2 ของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

H₂: ความสามารถทางดิจิทัลมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน

ความสัมพันธ์ของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขันแสดงให้เห็นจากงานวิจัยของ Bashir and Verma (2018) ที่ศึกษาปัจจัยภายในองค์กรและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ โดยใช้วิธีการวิจัยรูปแบบการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Reviews) จากงานวิจัยตั้งแต่ปี 2000 – 2017 ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจจำนวน 104 บทความ ผลการศึกษาพบว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในบริษัทหลายปัจจัยเช่น วัฒนธรรม โครงสร้าง ความเฉื่อย ภาวะผู้นำ และเทคโนโลยี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ซึ่งจุดสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้เสนอว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจสามารถช่วยให้บริษัทเกิดความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนได้ อีกทั้งนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจยังช่วยทำให้เกิดประโยชน์ต่อบริษัทในด้านผลการดำเนินงาน และความยืดหยุ่นในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ ซึ่งสิ่งที่ควรระมัดระวังคือขนาดของบริษัทและประสบการณ์ในการดำเนินงานธุรกิจเป็นปัจจัยสำคัญต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ และความสามารถของบริษัท หรืองานวิจัยของ Huang *et al.* (2012) ที่ประยุกต์ใช้นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจว่า สามารถเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่ดีของบริษัทได้ โดยเลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างธุรกิจขนาดกลางและเล็กในประเทศไต้หวันทั้งสิ้นจำนวน 141 บริษัท พบว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.64 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 หรืองานวิจัยของ Wang and Zhou (2020) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ความชอบธรรมทางกฎหมาย และผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศจีน โดยผลการศึกษาพบว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจมีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม หรือการศึกษาของ Gatautis *et al.* (2019) ที่ศึกษาผลกระทบของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจที่มีต่อความสามารถทางนวัตกรรมและผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและเล็กในประเทศลิทัวเนีย โดยได้แบ่งนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจออกเป็น 3 กระบวนการได้แก่ ปัจจัยขับเคลื่อน การนำไปปฏิบัติ และผลลัพธ์ของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ผลการศึกษาที่น่าสนใจพบว่า การเกิดผลลัพธ์ที่ดีของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจจะต้องเริ่มจากการสร้างปัจจัยขับเคลื่อนภายในองค์กร สู่การนำไปปฏิบัติจริง และผลลัพธ์ของนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อความสามารถทางนวัตกรรม และผลการดำเนินงานของบริษัทได้ จึงเป็นที่มาของสมมติฐานที่ 3 ของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

H₃: นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน

กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ (1) ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย (2) พัฒนาเครื่องมือการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม (3) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และใช้การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair *et al.* (2010) ที่เสนอว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบจำลองสมการโครงสร้าง จำนวนกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีค่าตั้งแต่ 10 – 20 เท่าของข้อคำถามการวิจัย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีข้อคำถามการวิจัย 18 ข้อ ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ ตั้งแต่ 180 – 360 ตัวอย่าง ($18 \times 10 = 180$ และ $18 \times 20 = 360$) ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 360 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กำไรเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง และประเภทธุรกิจที่ดำเนินกิจการอยู่ ส่วนที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้วัดความสามารถทางดิจิทัล จำนวน 5 ข้อ ประยุกต์จาก Zhou and Wu (2010) นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ จำนวน 9 ข้อ Pedersen *et al.* (2018) และความสามารถทางการแข่งขัน ประยุกต์จาก Mikalef and Pateli (2017) โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราวัด 7 ระดับ ตั้งแต่ค่า 1 แทน ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 แทน ไม่เห็นด้วย 3 แทน ค่อนข้างไม่เห็นด้วย 4 แทน ไม่มีความคิดเห็นเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง 5 แทน ค่อนข้างเห็นด้วย 6 แทน เห็นด้วย และ 7 แทน เห็นด้วยอย่างยิ่ง และนำมาแปลผลเป็น 5 ระดับ โดยคำนวณความกว้างของแต่ละระดับได้ $1.20 [(7-1) \div 5]$ ได้ดังนี้ 1.00–2.20 อยู่ในระดับต่ำมาก 2.21–3.40 อยู่ในระดับ ต่ำ 3.41–4.60 อยู่ในระดับ ปานกลาง 4.61–5.80 อยู่ในระดับสูง และ 5.81–7.00 อยู่ในระดับสูงมาก และส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามการวิจัย ก่อนการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ด้วยความทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือค่า IOC พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.60 ซึ่งให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงในการวัด และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.955 - 0.981 ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่า แบบสอบถามในการวิจัยในครั้งนี้ มีระดับความน่าเชื่อถือที่เหมาะสมแก่การนำไปประยุกต์ใช้

ผลการวิจัย

ก่อนที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลด้านการแจกแจงปกติ พบว่า ค่าความเบ้มีค่าตั้งแต่ -1.131 ถึง -0.372 และค่าความโด่งมีค่าตั้งแต่ -1.345 ถึง 1.265 ซึ่งอยู่ในช่วงที่กำหนดคือ ค่าสัมบูรณ์ของ 2 (Kline, 2005) บ่งบอกได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงปกติ และตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ซ้ำซ้อนระหว่างตัวแปรอิสระ ด้วยค่า VIF พบว่าตัวแปรอิสระมีค่า VIF ต่ำกว่า 10 (Hair *et al.*, 2010) จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลการวิจัยได้ตามลำดับ ดังนี้

ด้านประชากรศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 360 ตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งระดับปฏิบัติการ จำนวน 315 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาคือผู้บริหารระดับสูง จำนวน 23 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 6.39 ผู้บริหารระดับกลาง จำนวน 13 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.61 และผู้บริหารระดับต้น จำนวน 9 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.50 เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ตัวอย่าง มากที่สุด จำนวน 194 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 53.89 รองลงมาคือ ตั้งแต่ 30 คน - 100 คน จำนวน 163 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 45.28 และ

มากกว่า 100 คนขึ้นไป จำนวน 3 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 0.83 มีรายได้เฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง ต่ำกว่า 300,000 บาท มากที่สุด จำนวน 287 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 79.72 รองลงมาคือ ตั้งแต่ 300,001 - 3,000,000 บาท จำนวน 68 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 18.89 และมากกว่า 3,000,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 5 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 1.39 และเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทกิจการการผลิต จำนวน 176 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 48.89 รองลงมาคือ กิจการค้าปลีก จำนวน 146 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 40.56 กิจการค้าส่ง จำนวน 30 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 8.33 และกิจการบริการ จำนวน 8 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.22

ด้านระดับการดำเนินงานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถทางดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.87) โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า การค้นหาโอกาสใหม่ ๆ ทางดิจิทัลมีผลการดำเนินงานสูงที่สุด อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.90) และการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.80) ข้อมูลข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการปรับใช้ความสามารถทางดิจิทัลที่ดี แต่ยังคงจำเป็นต้องเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้นอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเป็นทักษะที่จำเป็นต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ และความสามารถในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้

ผลการวิเคราะห์ระดับนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ย = 5.85) โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า การดำเนินธุรกิจมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคู่ค้าทางธุรกิจ มีผลการดำเนินงานสูงที่สุด อยู่ในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ย = 6.09) และการดำเนินงานธุรกิจมุ่งที่การพัฒนาสินค้า หรือบริการใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด อยู่ในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ย = 5.63) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการปรับใช้แผนสำหรับการดำเนินงานทางธุรกิจ ที่มีนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความจำเป็นต้องพัฒนาสินค้า หรือบริการใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้บริโภค และสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นแก่กิจการต่อไป

ผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถทางการแข่งขัน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 4.37) โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า การพัฒนาสินค้า หรือบริการใหม่ของธุรกิจสามารถสร้างโอกาสทางธุรกิจได้ดีกว่าคู่แข่ง มีผลการดำเนินงานสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 4.58) และธุรกิจมียอดขายเติบโตขึ้นร้อยละ 20 มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 4.25) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อาจสามารถสร้างโอกาสทางธุรกิจ จากการพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้านยอดขาย ที่ยังไม่สามารถขยายตัวได้เกินกว่าร้อยละ 20 สิ่งดังกล่าวสามารถเป็นอุปสรรค ต่อการดำเนินกิจการที่ยั่งยืนของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: แสดงระดับการดำเนินงานของตัวแปร

ตัวแปรแฝง/ตัวแปรสังเกตได้	ค่าเฉลี่ย	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความสามารถทางดิจิทัล (CR = 0.98 , AVE = 0.91)		
สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญ	4.88	0.94
สามารถค้นหาโอกาสใหม่ๆ ทางดิจิทัล	4.90	0.96
สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล	4.86	0.96
สามารถเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย	4.80	0.96
สามารถพัฒนานวัตกรรมในสินค้า บริการ หรือกระบวนการดำเนินงาน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	4.88	0.93
ค่าเฉลี่ยด้านความสามารถทางดิจิทัล	4.87	
นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ (CR = 0.96 , AVE = 0.70)		
มุ่งที่การพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว	5.63	0.75
มุ่งที่การแสวงหาตลาด และลูกค้ากลุ่มใหม่อยู่เสมอ	5.70	0.81
มุ่งที่เข้าถึงความสามารถและทรัพยากรใหม่อยู่เสมอ	5.75	0.86
มุ่งที่การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการทำงานหลักของธุรกิจ	5.78	0.83
มุ่งที่การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคู่ค้าทางธุรกิจ	6.09	0.81
มุ่งที่การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า	5.95	0.85
มุ่งที่การแสวงหาช่องทางการขายสินค้าหรือบริการใหม่อยู่เสมอ	5.82	0.96
มุ่งที่สร้างการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อธุรกิจ โดยคำนึงถึงต้นทุนในการดำเนินงาน	5.88	0.82
มุ่งที่การพัฒนาแนวทางใหม่ในการสร้างรายได้ต่อธุรกิจ	6.05	0.83
ค่าเฉลี่ยด้านนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ	5.85	
ความสามารถทางการแข่งขัน (CR = 0.98 , AVE = 0.92)		
ธุรกิจมียอดขายเติบโตขึ้นร้อยละ 20	4.25	0.97
ธุรกิจมียอดขายเติบโตขึ้นเร็วกว่าคู่แข่ง	4.29	0.98
ธุรกิจสามารถสร้างสินค้าหรือบริการ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจได้มากกว่าคู่แข่ง	4.35	0.95
การพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ของธุรกิจ สร้างโอกาสทางธุรกิจได้ดีกว่าคู่แข่ง	4.58	0.95
ค่าเฉลี่ยด้านความสามารถทางการแข่งขัน	4.37	

การวิเคราะห์แบบจำลองการวัด

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า ด้วยการประเมินจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ของแต่ละตัวแปรสังเกตได้ จะต้องมียค่ามากกว่า 0.50 ค่า AVE และค่า CR ของแต่ละปัจจัยแฝงจะต้องมีค่ามากกว่า 0.50 และ 0.70 ตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตได้ของความสามารถทางดิจิทัล มีค่าตั้งแต่ 0.93 – 0.96 มีค่า AVE = 0.91 และค่า CR = 0.98 นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ มีค่าตั้งแต่ 0.75 – 0.96 มีค่า AVE = 0.70 และค่า CR = 0.96 และความสามารถทางการแข่งขัน มีค่าตั้งแต่ 0.95 – 0.98 มีค่า AVE = 0.92 และค่า CR = 0.98 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1 และทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก ด้วยการเปรียบเทียบค่ารากที่สุดาร์ตน์ เกลีย่งสอาด ซาญูชัย เมธาวิรุฬห์

สองของค่า AVE ซึ่งจะต้องมีค่ามากกว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (r) ของแต่ละคู่ตัวแปร ซึ่งรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

ตัวแปรแฝง	DC	BMI	COM
DC	0.95*		
BMI	0.49	0.84*	
COM	0.50	0.25	0.96*

*แทนค่ารากที่สองของ AVE

การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วย 3 สมมติฐานการวิจัย โดยสามารถแสดงผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้ สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ความสามารถทางดิจิทัล มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถทางดิจิทัลมีอิทธิพลต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.49 ที่นัยสำคัญ 0.001 สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ความสามารถทางดิจิทัล มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถทางดิจิทัล มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน ด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.50 ที่นัยสำคัญ 0.001 สมมติฐานการวิจัยที่ 3 นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน ผลการศึกษาพบว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน

การทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

แบบจำลองของการวิจัยในครั้งนี้ พัฒนาขึ้นจากการทบทวนทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยค่า CMIN/df ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.16 มีค่าในช่วงที่เหมาะสมคือ ตั้งแต่ 2 – 5 (Hair *et al.*, 2010) ค่า CFI NFI RFI และ TLI มีค่าเท่ากับ 0.96 0.95 0.93 และ 0.95 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วงที่เหมาะสมคือ มากกว่า 0.90 (Hair *et al.*, 2010) และค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.09 ซึ่งมีค่าระหว่าง 0.08 – 0.10 (Byrne, 1998) บ่งบอกได้ว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

ความสามารถทางดิจิทัล มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความสามารถทางดิจิทัล มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.49 ที่นัยสำคัญ 0.001 สามารถกล่าวได้ว่า การพัฒนาความสามารถทางดิจิทัล ให้แก่กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถเป็นส่วนช่วยให้ธุรกิจเกิดแผนการดำเนินงาน ในรูปแบบนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจได้ ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ Khan *et al.* (2020)

ที่ศึกษากับธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ของประเทศปากีสถาน พบว่า ความสามารถในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นทรัพยากรขององค์กร เปรียบเสมือนความสามารถทางดิจิทัล ของการวิจัยในครั้งนี้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ของกิจการขนาดกลางและเล็ก หรืองานวิจัยของ Khin and Ho (2019) ที่ศึกษากับธุรกิจขนาดกลางและเล็กที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ของประเทศมาเลเซีย พบว่า ความสามารถทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อนวัตกรรมดิจิทัล อย่างมีนัยสำคัญ โดยนวัตกรรมดิจิทัลเป็นสิ่งที่แต่ละธุรกิจจำเป็นต้องพัฒนาขึ้น เพื่อสร้างความได้แก่ธุรกิจของตนเอง เปรียบเสมือนนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ของการวิจัยในครั้งนี้ ที่กล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าขององค์กร

ความสามารถทางดิจิทัล มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความสามารถทางดิจิทัล มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน ด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.50 ที่นัยสำคัญ 0.001 สามารถกล่าวได้ว่า การที่กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความสามารถทางดิจิทัลที่ดี จะช่วยยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของตนเอง ให้สามารถดำเนินงานได้ดีกว่าคู่แข่ง ซึ่ง Shafia *et al.* (2016) ที่ศึกษาความสามารถเชิงพลวัต และความสามารถทางนวัตกรรมเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขัน พบว่า ความสามารถเชิงพลวัต และความสามารถทางนวัตกรรมเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจดีขึ้นได้ หรืองานวิจัยของ Pundziene *et al.* (2021) ที่ศึกษากับธุรกิจในประเทศลิทัวเนีย พบว่า ความสามารถในการเปิดรับนวัตกรรม ซึ่งเปรียบเสมือนการยอมรับนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญ

นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขัน กล่าวคือกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ไม่เป็นปัจจัยที่ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความสามารถทางการแข่งขันเหนือคู่แข่ง ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ Madhavan *et al.* (2022) ที่ศึกษากับธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ที่ทำธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย พบว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญ หรืองานวิจัยของ Latifi *et al.* (2021) ที่ศึกษากับธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ของทวีปยุโรปในอุตสาหกรรมที่หลากหลาย พบว่า นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานในภาพรวมของธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถกล่าวได้ว่ากลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง ที่มีการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรส่งเสริมให้สมาชิก หรือบุคลากรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความสามารถทางดิจิทัลที่เพิ่มสูงขึ้น โดยองค์ประกอบสำคัญของความสามารถทางดิจิทัล จากผลการวิจัยในครั้งนี้ที่สำคัญประกอบด้วย ประยุกต์ใช้ความสามารถทางดิจิทัล เพื่อค้นหาโอกาสใหม่ ๆ ทางธุรกิจ หาโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญ และนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาสินค้า สุราตัน เกลี้ยงสะอาด ชาญชัย เมธาวิรุฬห์

บริการ หรือกระบวนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นวิสาหกิจชุมชน จึงจำเป็นต้องสร้างการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง สิ่งดังกล่าวสามารถช่วยให้วิสาหกิจชุมชน เกิดความสามารถทางการแข่งขันที่ดียิ่งขึ้น ผ่านการพัฒนาความสามารถทางดิจิทัลให้แก่บุคลากร ที่เป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง

นอกจากความสามารถทางดิจิทัล จะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดอ่างทอง เกิดความสามารถทางการแข่งขันที่ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า ความสามารถทางดิจิทัล ยังสามารถเป็นปัจจัยที่ช่วยก่อให้เกิดนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจ ซึ่งองค์ประกอบของความสามารถทางดิจิทัล สามารถพัฒนาให้เกิดองค์ประกอบนวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจที่สำคัญ ได้แก่ รูปแบบแผนธุรกิจที่จำเป็นต้องมุ่งที่การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าทางธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบหรือพันธมิตรทางธุรกิจอื่น ๆ เป็นต้น พัฒนาแนวทางใหม่ในการสร้างรายได้ต่อธุรกิจ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า เช่น นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า เป็นต้น สร้างการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อธุรกิจ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยคำนึงถึงต้นทุนในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หาช่องทางการขายสินค้าหรือบริการใหม่อยู่เสมอ พัฒนากิจกรรและกระบวนการทำงานหลักของธุรกิจ ให้เกิดความเข้มแข็ง แสวงหาความสามารถและทรัพยากรใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจสูงสุด แสวงหาตลาด และลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆ เพื่อสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น และพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ ในระยะเวลาอันรวดเร็ว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นรูปแบบแผนธุรกิจที่กลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนสูงสุด

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ประยุกต์ใช้ความสามารถทางดิจิทัล เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มุ่งเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ จังหวัดอ่างทอง และใช้นวัตกรรมรูปแบบแผนธุรกิจเป็นตัวแปรส่งผ่าน เพื่อนำไปสู่ความสามารถทางการแข่งขัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความแตกต่าง การวิจัยในอนาคตอาจปรับใช้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่แตกต่างออกไปเช่น ความสามารถในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Organizational learning capability) หรือความสามารถทางนวัตกรรม (Innovation capability) เป็นต้น และปรับใช้ตัวแปรส่งผ่านที่แตกต่างออกไป เช่น นวัตกรรมด้านดิจิทัล (Digital innovation) หรือความสามารถเชิงพลวัต (Dynamic capability) เป็นต้น

การวิจัยในครั้งนี้พัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุ ตามแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำไปศึกษากับกลุ่มแรงงานนอกระบบสูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง ที่เข้าร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากแบบจำลองเชิงสาเหตุดังกล่าวนี้เพิ่มขึ้น การวิจัยในอนาคตอาจนำแบบจำลองเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ไปปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไปไม่ว่าจะ

เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ หรือกลุ่มแรงงานนอกระบบที่อยู่ในช่วงวัยทำงาน เป็นต้น เพื่อให้เกิดผลการวิจัยที่แตกต่าง และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

รายการอ้างอิง/References

- Balkyte, A. and Tvaronaviciene, M. 2010. Perception of Competitiveness in the Context of Sustainable Development: Facets of “Sustainable Competitiveness. **Journal of Business Economics and Management**. Vol. 11. No. 2. 341 - 365.
- Bashir, M. and Verma, R. 2018. Internal Factors and Consequences of Business Model Innovation. **Management Decision**. Vol. 57. No. 1. 262 - 290.
- Bozikova, L. and Snircova, J. 2016. A Designed Model of Sustainable Competitiveness for Slovak Industrial Companies in the Global Context of Sustainable Corporate Social Responsibility. **Research Papers Faculty of Materials Science and Technology in Trnava Slovak University of Technology in Bratislava**. Vol. 24. No. 37. 15 - 22.
- Byrne, B. M. 1998. **Structural equation modeling with LISREL, PRELIS, and SIMPLIS: Basic concepts, applications, and programming**. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Chiesa, V., Frattini, F., Lazzarotti, V. and Manzini, R. 2009. Performance Measurement in R&D: Exploring the Interplay Between Measurement Objectives, Dimensions of Performance and Contextual Factors. **R&D Management**. Vol. 39. No. 5. 487 – 519.
- Foss, N. J. and Saebi, T. 2017. Fifteen Years of Research on Business Model Innovation: How Far Have We Come, and Where Should We Go?. **Journal of Management**. Vol. 43. No. 1. 200 - 227.
- Gatautis, H., Vaiciukynaite, E. and Tarute, A. 2019. Impact of Business Model Innovations on SME's Innovativeness and Performance. **Baltic Journal of Management**. Vol. 14. No. 4. 521 - 539.
- Hair, J. F. Jr., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. 2010. **Multivariate Data Analysis**. Upper Saddle River. NJ: Prentice Hall.
- Hammer, M. and Champy, J. 1993. **Re-Engineering the Corporation**. New York: Harper Business.
- Huang, H. C., Lai, M. C., Lin, L. H. and Chen, C. T. 2012. Overcoming Organizational Inertia to Strengthen Business Model Innovation An Open Innovation Perspective. **Journal of Organizational Change**. Vol. 26. No. 6. 977 - 1002.

- Karimi, J. and Walter, Z. 2016. Corporate Entrepreneurship, Disruptive Business Model Innovation Adoption, and its Performance: **The Case of the Newspaper Industry. Long Range Planning**. Vol. 49. No. 3. 342 – 360.
- Karman, A. and Savaneviciene, A. 2020. Enhancing Dynamic Capabilities to Improve Sustainable Competitiveness: Insights From Research on Organisations of the Baltic region. **Baltic Journal of Management**. Vol. 16. No. 2. 318 - 341.
- Khan, S. H., Majid, A., Yasir, M. and Javed, A. 2020. Social Capital and Business Model Innovation in SMEs: Do Organizational Learning Capabilities and Entrepreneurial Orientation Really Matter? **European Journal of Innovation Management**. Vol. 24. No. 1. 191 – 212.
- Khin, S. and Ho, T. C. 2019. Digital Technology, Digital Capability and Organizational Performance. **International Journal of Innovation Science**. Vol. 11. No. 2. 177 – 195.
- Kline, R. B. 2005. **Methodology in the Social Sciences: Principles and Practice of Structural Equation Modeling**. New York: NY.
- Latifi, M. A., Nikou, S. and Bouwman, H. 2021. Business Model Innovation and Firm Performance: Exploring Causal Mechanisms in SMEs. **Technovation**. Vol. 107. 102274.
- Levallet, N. and Chan, Y. 2018. Role of Digital Capabilities in Unleashing the Power of Managerial Improvisation. **MIS Quarterly Executive**. Vol. 17. No. 1. 4 - 21.
- Lidija, B. and Robert, D. H. 2014. Dynamic Capabilities vs. Innovation Capability: Are they Related?. **Journal of Small Business and Enterprise Development**. Vol. 21. No. 3. 368 – 384.
- Madhavan, M., Sharafuddin, M. A. and Chaichana, T. 2022. Impact of Business Model Innovation on Sustainable Performance of Processed Marine Food Product SMEs in Thailand—A PLS-SEM approach. **Sustainability**. Vol. 14. 9673.
- Martins, L. L., Rindova, V. P. and Greenbaum, B. E. 2015. Unlocking the Hidden Value of Concepts: A Cognitive Approach to Business Model Innovation. **Strategic Entrepreneurship Journal**. Vol. 9. No. 1. 99 – 117.
- Mehra, S. 1998. Perpetual Analysis and Continuous Improvements: A must for Organizational Competitiveness. **Managerial Finance**. Vol. 24. No. 1. 19 – 27.
- Mikalef, P. and Pateli, A. 2017. Information Technology-Enabled Dynamic Capabilities and Their Indirect Effect on Competitive Performance: Findings from PLS-SEM and fsQCA. **Journal of Business Research**. Vol. 70. 1 - 16.

- Pedersen, E. R. G., Gwozdz, W. and Hvass, K. K. 2018. Exploring the Relationship Between Business Model Innovation, Corporate Sustainability, and Organisational Values within the Fashion Industry. **Journal of Business Ethics**. Vol. 149. No. 2. 267 – 284.
- Porter, M. E. 1998. **On Competition, Harvard Business School Press**. Boston.
- Pundziene, A., Nikou, S. and Bouwman, H. 2021. The Nexus Between Dynamic Capabilities and Competitive Firm Performance: The Mediating Role of Open Innovation. **European Journal of Innovation Management**. Vol. 25. No. 6. 152 – 177.
- Rantala, T., Ukko, J., Saunila, M. and Havukainen, J. 2018. The Effect of Sustainability in the Adoption of Technological, Service, and Business Model Innovations. **Journal of Cleaner Production**. Vol. 172. 46 - 55.
- Renko, M., Carsrud, A. and Brannback, M. 2009. The Effect of a Market Orientation, Entrepreneurial Orientation, and Technological Capability on Innovativeness: A Study of Young Biotechnology Ventures in the United States and in Scandinavia. **Journal of Small Business Management**. Vol. 47. No. 3. 331 - 369.
- Robertson, T. S. 2017. Business Model Innovation: A Marketing Ecosystem View. **AMS Review**. Vol. 7. No. (3-4). 90 - 100.
- Salomon, M. F. B., Mello, C. H. P., Salgado, E. G. and Bitencourt, M. 2018. Components to Construct a Business Model Innovation Under a Product-Service System Approach in the Aerospace Industry Through Analytical Hierarchy Process. **Closing the Gap Between Practice and Research in Industrial Engineering**. 29 – 37.
- Schilke, O., Hu, S. and Helfat, C. E. 2017. Quo Vadis, Dynamic Capabilities? A Content-Analytic Review of the Current State of Knowledge and Recommendations for Future Research. **The Academy of Management Annals**. Vol. 12. No. 1. 390 - 439.
- Shafia, M. A., Shavvalpour, S., Hosseini, M. and Hosseini, R. 2016. Mediating Effect of Technological Innovation Capabilities Between Dynamic Capabilities and Competitiveness of Research and Technology Organisations. **Technology Analysis and Strategic Management**. Vol. 28. No. 7. 811 – 826.
- Teece, D. J. 2010. Business Models, Business Strategy and Innovation. **Long Range Planning**. Vol. 43. No. (2-3). 172 – 194.
- Teece, D. J. and Pisano, G. 1994. The Dynamic Capabilities of Firms: An Introduction. **Industrial and Corporate Change**. Vol. 3. No. 3. 537 - 556.
- Teece, D. J., Pisano, G. and Shuen, A. 1997. Dynamic Capabilities and Strategic Management. **Strategic Management Journal**. Vol. 18. No. 7. 509 - 533.

- Wang, Z. and Zhou, Y. 2020. Business Model Innovation, legitimacy and Performance: Social Enterprises in China. **Management Decision**. Vol. 59. No. 11. 2693 - 2712.
- Westerman, G., Bonnet, D. and McAfee, A. 2012. **The Digital Capabilities Your Company Needs**. MIT Sloan Management Review. Retrieved April 25, 2023 from <https://sloanreview.mit.edu/article/the-digitalcapabilities-your-company-needs/>
- Wrigley, C., Bucolo, S. and Straker, K. 2016. Designing New Business Models: Blue Sky Thinking and Testing. **Journal of Business Strategy**. Vol. 37. No. 5. 22 – 31.
- Zahra, S. A., Sapienza, H. J. and Davidsson, P. 2006. Entrepreneurship and Dynamic Capabilities: A Review, Model and Research Agenda. **Journal of Management Studies**. Vol. 43. No. 4. 917 - 955.
- Zhang, P. and London, K. 2013. Towards an Internationalized Sustainable Industrial Competitiveness Model. **Competitiveness review An International Business Journal**. Vol. 23. No. 2. 95-113.
- Zhou, K. Z. and Wu, F. 2010. Technology Capability, Strategic Flexibility and Product Innovation. **Strategic Management Journal**. Vol. 31. No. (5-6). 547 - 561.